

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยที่มุ่งศึกษาสภาพและปัญหาในการอนุรักษ์-วัฒนธรรมไทยของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัด กรุงเทพมหานคร ในการเสนอวิธีดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยขอเสนอเป็นลำดับดังนี้

1. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาในการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ในด้านการอนุรักษ์ภาษาและวรรณกรรม มารยาท พิธีกรรมทางศาสนา การแสดงและการละเล่นพื้นบ้าน

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2538 ในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร จาก 38 เขต จำนวน 427 โรงเรียน จำนวนนักเรียน 37,994 คน

2.1 ตัวอย่างประชากรนักเรียนที่ใช้แบบสอบถาม เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาในการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างประชากร จำนวน 172 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Sampling) ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้

2.1.1 การสุ่มเขต กรุงเทพมหานครมี 38 เขต ใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยการจับฉลากร้อยละ 50 ของจำนวนเขตทั้งหมด ได้จำนวน 19 เขต

2.1.3 ตัวอย่างประชากรนักเรียนที่ใช้แบบสอบถาม คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในปีการศึกษา 2538 จากโรงเรียนที่สุ่มได้โรงเรียนละ 2 คน ได้นักเรียนจำนวน 172 คน (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 จำนวนโรงเรียนและนักเรียนที่เป็นตัวอย่างประชากรที่ตอบแบบ-สอบถาม จำแนกตามเขตและโรงเรียนต่าง ๆ

เขตที่สุ่มได้	จำนวน โรงเรียน	โรงเรียน ที่สุ่มได้	ตัวอย่างประชากร นักเรียน
ปทุมวัน	9	4	8
บางรัก	5	2	4
สัมพันธวงศ์	3	1	2
ดุสิต	9	4	8
ป้อมปราบศัตรูพ่าย	4	2	4
ดินแดง	3	1	2
ยานนาวา	6	3	6
คลองเตย	12	6	12
บางคอแหลม	7	3	6
ลาดพร้าว	7	3	6
จตุจักร	6	3	6
ประเวศ	18	9	18

ตารางที่ 1 (ต่อ) จำนวนโรงเรียนและนักเรียนที่เป็นตัวอย่างประชากรที่ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเขตและโรงเรียนต่าง ๆ

เขตที่สุ่มได้	จำนวนโรงเรียน	โรงเรียนที่สุ่มได้	ตัวอย่างประชากรนักเรียน
สวนหลวง	7	3	6
คลองสาน	7	3	6
ธนบุรี	17	8	16
บางกอกใหญ่	6	3	6
จอมทอง	11	5	10
บางขุนเทียน	24	12	24
ภาษีเจริญ	22	11	22
รวม	195	86	172

2.2 ตัวอย่างประชากรนักเรียนที่ใช้เครื่องมือแบบสัมภาษณ์ จำนวน 64 คน และแบบสังเกต จำนวน 24 คน เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาในการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน ดังนี้

2.2.1 การสุ่มเขตใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย โดยการจับฉลาก ร้อยละ 40 ของจำนวนเขตที่สุ่มได้ในข้อ 2.1.1 ได้จำนวน 8 เขต (ตารางที่ 2)

2.2.2 สุ่มโรงเรียนจากข้อ 2.2.1 ใช้วิธีสุ่มอย่างง่ายโดยการจับฉลากเขตละ 2 โรงเรียน ได้จำนวน 16 โรงเรียน (ตารางที่ 2)

2.2.3 ตัวอย่างประชากรนักเรียนที่ใช้เครื่องมือแบบสัมภาษณ์ คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2538 ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร จากโรงเรียนที่สุ่มได้โรงเรียนละ 4 คน ได้ตัวอย่าง ประชากรนักเรียนทั้งหมด 64 คน (ตารางที่ 2)

2.2.4 ตัวอย่างประชากรนักเรียนที่ใช้เครื่องมือแบบสังเกต ใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน โดยสุ่มโรงเรียนจากข้อ 2.2.2 ด้วยวิธีการสุ่มอย่าง ง่าย และใช้เกณฑ์ร้อยละ 40 ได้โรงเรียนจำนวน 6 โรงเรียน และใช้ตัวอย่าง ประชากรนักเรียนชุดเดียวกับที่สัมภาษณ์ คือ โรงเรียนละ 4 คน ได้ตัวอย่าง ประชากรนักเรียน 24 คน (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 ตัวอย่างประชากรนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ตอบเครื่องมือ แบบสัมภาษณ์และแบบสังเกตจำแนกตามโรงเรียนและเขตต่าง ๆ

เขต	การสัมภาษณ์		การสังเกต	
	โรงเรียน	จำนวนตัวอย่าง ประชากรนักเรียน	โรงเรียน	จำนวนตัวอย่าง ประชากรนักเรียน
ดุสิต	สุขโขทัย	4	สุขโขทัย	4
	วัดเทวราชกุญชร	4	-	-
คลองเตย	วัดคลองเตย	4	วัดคลองเตย	4
	ศูนย์รวมน้ำใจ	4	-	-
บางคอแหลม	วัดราชสิงขร	4	-	-
	วัดจันทร์นอก	4	วัดจันทร์นอก	4
จตุจักร	รัตนโกสินทร์สมโภชน์	4	-	-
	ประชานิเวศน์	4	-	-

ตารางที่ 2 (ต่อ) ตัวอย่างประชากรนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ตอบเครื่องมือแบบสัมภาษณ์และแบบสังเกตจำแนกตามโรงเรียนและเขตต่าง ๆ

เขต	การสัมภาษณ์		การสังเกต	
	โรงเรียน	จำนวนตัวอย่าง	โรงเรียน	จำนวนตัวอย่าง
		ประชากรนักเรียน		ประชากรนักเรียน
สวนหลวง	วัดใต้	4	-	-
	วัดทองโน	4	-	-
ธนบุรี	วัดบางน้ำชัน	4	วัดบางน้ำชัน	4
	วัดขุนจันทร์	4	-	-
จอมทอง	วัดไทร	4	วัดไทร	4
	วัดโพธิ์ทอง	4	-	-
ภาษีเจริญ	วัดพรหมสุวรรณสามัคคี	4	-	-
	วัดกำแพง	4	วัดกำแพง	4
รวม	16	64	6	24

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ฉบับที่ 1 แบบสอบถามนักเรียนเกี่ยวกับสภาพและปัญหาในการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา มี 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 แบบสำรวจรายการ (Check list) ตามเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 แบบประเมินค่า สำรวจรายการ และแบบ-
ปลายเปิด ตามเกี่ยวกับสภาพในการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยของนักเรียน แบ่งเป็น 2
ประเด็นใหญ่ คือ

1. การตระหนักถึงความสำคัญในการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยของนักเรียน
ศึกษาใน 4 ด้าน คือ

1.1 ภาษาและวรรณกรรมไทย

1.1.1 การใช้ภาษา

1.1.2 วรรณกรรม

1.2 มารยาท

1.2.1 การไหว้

1.2.2 การเดิน

1.2.3 การรับ-ส่งของ

1.2.4 การแต่งกาย

1.3 พิธีกรรม

1.3.1 ประเพณี

1.3.2 พิธีทางศาสนา

1.4 การแสดงและการละเล่นพื้นบ้าน

1.4.1 ดนตรีไทย

1.4.2 นาฏศิลป์

1.4.3 การแสดงพื้นบ้าน

1.4.4 การละเล่นพื้นบ้าน

ลักษณะคำถามเป็นแบบประเมินค่า (Rating Scale) จำนวน 23 ข้อ

การให้คะแนน กำหนดน้ำหนักคะแนนแบ่งออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้

- 4 หมายถึง เห็นว่าสิ่งนั้นมีความสำคัญมากที่สุด
- 3 หมายถึง เห็นว่าสิ่งนั้นมีความสำคัญมาก
- 2 หมายถึง เห็นว่าสิ่งนั้นมีความสำคัญน้อย
- 1 หมายถึง เห็นว่าสิ่งนั้นมีความสำคัญน้อยที่สุด
- 0 หมายถึง เห็นว่าสิ่งนั้นไม่มีความสำคัญเลย

2. การปฏิบัติในการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยของนักเรียน การอนุรักษ์ในที่นี้ หมายถึง รักษา ถ่ายทอด และปรับปรุงวัฒนธรรมไทย ศึกษาใน 4 ด้าน เหมือนกับ ประเด็นการตระหนักถึงความสำคัญในการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย

ลักษณะคำถามเป็นแบบสำรวจรายการและแบบปลายเปิด จำนวน 18 ข้อ

ตอนที่ 3 เป็นแบบประเมินค่า ตามเกี่ยวกับปัญหาในการอนุรักษ์-วัฒนธรรมไทยของนักเรียน ศึกษาใน 4 ด้าน คือด้านภาษาและวรรณกรรมไทย ด้านมารยาท ด้านพิธีกรรม และด้านการแสดงและการเล่นพื้นบ้าน เหมือนกับคำถามเกี่ยวกับสภาพในการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย ในตอนที่ 2

ลักษณะคำถามเป็นแบบประเมินค่า จำนวน 44 ข้อ

การให้คะแนน กำหนดน้ำหนักคะแนนแบ่งออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้

- 4 หมายถึง เป็นปัญหามากที่สุด
- 3 หมายถึง เป็นปัญหามาก
- 2 หมายถึง เป็นปัญหาน้อย
- 1 หมายถึง เป็นปัญหาน้อยที่สุด
- 0 หมายถึง ไม่เป็นปัญหา

ฉบับที่ 2 แบบสัมภาษณ์นักเรียนเกี่ยวกับสภาพและปัญหาในการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยของนักเรียน มุ่งศึกษาใน 4 ด้าน เหมือนคำถามในแบบสอบถาม เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาสนับสนุนข้อมูลจากแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สัมภาษณ์เกี่ยวกับสถานภาพของผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 สัมภาษณ์เกี่ยวกับสภาพและปัญหาในการอนุรักษ์-
วัฒนธรรมไทย

ฉบับที่ 3 แบบสังเกตนักเรียนเกี่ยวกับพฤติกรรมการปฏิบัติตนในการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยในด้านภาษา และมารยาทที่นักเรียนปฏิบัติในโรงเรียนที่อาจจะเกิดขึ้นหรือไม่เกิดขึ้นในระหว่างช่วงเวลาสังเกต ผู้สังเกตทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องไม่ปฏิบัติ ถ้าไม่มีพฤติกรรมนั้นเกิดขึ้นหรือมีพฤติกรรมที่เกิดในทางตรงข้าม และทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องปฏิบัติหรือปฏิบัติถูกต้อง ถ้ามีพฤติกรรมนั้นเกิดขึ้น และเขียนข้อความพฤติกรรมที่เกิดขึ้น การเก็บข้อมูลจะไม่คำนึงถึงความถี่ของพฤติกรรมที่เกิดขึ้น โดยใช้เกณฑ์ความถี่ร้อยละ 50

เกณฑ์สำหรับวิเคราะห์พฤติกรรมการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย

1	ไม่ปฏิบัติ	หมายถึง	ไม่มีพฤติกรรมการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย
2	ปฏิบัติ	หมายถึง	มีความพยายามและเข้าใจถึงความจำเป็นในการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย
3	ปฏิบัติถูกต้อง	หมายถึง	มีพฤติกรรมการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย

4. ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ

1. ศึกษาข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับวัฒนธรรมไทย การอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย บทบาทของนักเรียนในการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยจากหนังสือ วารสาร เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาสร้างเป็นข้อคำถามที่ใช้เป็นเครื่องมือในการวิจัย

2. กำหนดข้อคำถามเกี่ยวกับสภาพและปัญหาในการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยของนักเรียน โดยครอบคลุมกรอบความคิดและขอบข่ายของงานวิจัยที่กำหนดไว้ในแต่ละด้าน

3. นำข้อคำถามที่กำหนดไว้มาสร้างเป็นเครื่องมือแบบสอบถามแบบสัมภาษณ์ และแบบสังเกต

4. นำแบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และแบบสังเกตที่สร้างขึ้นไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความครอบคลุม ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาสาระ (Content Validity) และความเหมาะสมของภาษาที่ใช้ ผู้ทรงคุณวุฒิ 6 ท่าน คือ

1. ศาสตราจารย์สุมน อมรวิวัฒน์
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์กิติยวดี บุญชื่อ
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุธรรม ชาคะสิงห์
4. อาจารย์เพ็ญแข อภินาวัน
5. อาจารย์สุจรีต บัวพิมพ์
6. อาจารย์กาสัก เต๊ะขันหมาก

5. นำเครื่องมือทั้งหมดที่ได้รับการตรวจแก้ไขและเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิไปปรับปรุง แก้ไข นำไปทดลองใช้ (Try Out) กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างประชากร เพื่อพิจารณาความเหมาะสมของภาษาและเวลาที่ใช้

6. จัดทำเป็นเครื่องมือฉบับสมบูรณ์เพื่อใช้ในการเก็บข้อมูล

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนดังนี้

5.1 ขอนหนังสือขอความร่วมมือในการวิจัย จากบัณฑิตวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ถึงผู้อำนวยการสำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

5.2 วางแผนการเก็บข้อมูลโดยกำหนดวัน เวลา และติดต่อทางโรงเรียนที่จะออกไปเก็บข้อมูล

5.3 ส่งแบบสอบถามโดยส่งทางไปรษณีย์ พร้อมทั้งสอดซองเปล่าจำหน่ายซองและติดดวงตราไปรษณียากรถึงผู้วิจัยเอง ส่งไปยังผู้บริหารโรงเรียน ขอความร่วมมือและอนุญาตให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ตอบแบบสอบถาม ได้แบบสอบถามกลับคืน 164 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 95.35

5.4 สัมภาษณ์และสังเกตนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเองตามวัน เวลาที่ติดต่อกับทางโรงเรียน ได้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์และสังเกตครบทุกคน คิดเป็นร้อยละ 100

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และแบบสังเกตเกี่ยวกับสภาพและปัญหาในการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนประถมศึกษา ดังนี้

1. ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม และตอนที่ 2 ส่วนที่ 2 การปฏิบัติในการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยของนักเรียน นำมาวิเคราะห์ข้อมูล โดยรวบรวมแจกแจงความถี่เป็นรายชื่อ และหาค่าร้อยละ แล้วนำเสนอผลในรูปตารางประกอบความเรียง

2. ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม ตอนที่ 2 ส่วนที่ 1 การตระหนักถึงความสำคัญในการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยของนักเรียน และตอนที่ 3 ปัญหาในการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยของนักเรียน ที่เป็นแบบประเมินค่า วิเคราะห์ข้อมูลโดยรวบรวมแจกแจงความถี่ หาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เป็นส่วนรวมและรายชื่อ และนำมาพิจารณาความหมายตามน้ำหนักคะแนนเฉลี่ย แล้วนำเสนอในรูปแบบของตารางประกอบความเรียง (ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม-วิเคราะห์ด้วยโปรแกรม SPSS)

เกณฑ์ในการพิจารณาค่าคะแนนเฉลี่ย ของแบบสอบถามตอนที่ 2 ส่วนที่ 1 การตระหนักถึงความสำคัญในการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยของนักเรียน พิจารณา ดังนี้

- 3.51-4.00 หมายความว่า เห็นว่าสิ่งนั้นมีความสำคัญมากที่สุด
- 2.51-3.50 หมายความว่า เห็นว่าสิ่งนั้นมีความสำคัญมาก
- 1.51-2.50 หมายความว่า เห็นว่าสิ่งนั้นมีความสำคัญน้อย
- 0.51-1.50 หมายความว่า เห็นว่าสิ่งนั้นมีความสำคัญน้อยที่สุด
- 0-0.50 หมายความว่า เห็นว่าสิ่งนั้นไม่มีความสำคัญเลย

เกณฑ์การพิจารณาค่าคะแนนเฉลี่ย ของแบบสอบถาม ตอนที่ 3 ปัญหาในการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยของนักเรียน พิจารณาดังนี้

- 3.51-4.00 หมายความว่า เป็นปัญหามากที่สุด
- 2.51-3.50 หมายความว่า เป็นปัญหามาก
- 1.51-2.50 หมายความว่า เป็นปัญหาน้อย
- 0.51-1.50 หมายความว่า เป็นปัญหาน้อยที่สุด
- 0-0.50 หมายความว่า ไม่เป็นปัญหา

3. ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ เกี่ยวกับสภาพและปัญหาในการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยของนักเรียน วิเคราะห์ข้อมูลโดยรวมแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ แล้วนำเสนอเป็นความเรียงเพื่อประกอบการสรุปและอภิปรายผล

4. ข้อมูลที่ได้จากการสังเกต วิเคราะห์โดยนํารายการพฤติกรรมที่ปฏิบัติถูกต้อง ปฏิบัติและไม่ปฏิบัติ พร้อมทั้งข้อความพฤติกรรมนั้น ๆ มาหาค่าร้อยละ เพื่อประกอบการสรุปและอภิปรายผล

5. ข้อมูลจากแบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และแบบสังเกต นำมาสรุปอภิปรายและ เสนอแนะประกอบกัน